

21. Zyski zatrzymane

Na zyski zatrzymane składają się kapitały tworzone i wykorzystywane według zasad określonych przepisami prawa i postanowieniami aktów założycielskich oraz wyniki bieżącego okresu sprawozdawczego.

Ponadto Grupa prezentuje w zyskach zatrzymanych zyski/straty aktuarialne z wyceny określonych świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia z uwzględnieniem efektu podatkowego, które w sprawozdaniu z całkowitych dochodów ujmowane są w pozycji Inne całkowite dochody/(straty) netto.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku w Grupie LOTOS S.A. wystąpiły ograniczenia do przekazywania funduszy w postaci dywidend, szerzej opisane w nocie 12.

21.1 Ograniczenia zdolności jednostek zależnych do przekazywania funduszy Jednostce Dominującej w postaci dywidend

W latach 2018 i 2017 w Grupie Kapitałowej LOTOS wystąpiły ograniczenia zdolności jednostek zależnych do przekazywania funduszy Grupie LOTOS S.A. w postaci dywidend, które wynikały z następujących okoliczności:

- Zapisy umów kredytowych ograniczają wartość nadwyżki gotówki wypracowanej w roku obrotowym przez spółkę LOTOS Paliwa Sp. z o.o. z przeznaczeniem na wypłatę dywidend od spełnienia określonych wskaźników.
- W spółce LOTOS Asphalt Sp. z o.o. występuje ograniczenie do wypłaty dywidend wynikające z zapisów umowy kredytowej na finansowanie Projektu EFRA, która dopuszcza wypłatę dywidendy nie wcześniej niż po dokonaniu spłaty pierwszej raty kredytu, która nastąpiła 21 grudnia 2018 roku oraz po zakończeniu realizacji Projektu EFRA. Wypłata dywidendy z generowanych środków operacyjnych uzależniona jest od spełnienia ustalonych w umowie warunków, w tym wypracowania odpowiedniej nadwyżki pieniężnej oraz osiągnięcia określonych poziomów wskaźników finansowych.

Powyższe ograniczenia obowiązywały na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku.

22. Kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu finansowego

	Nota	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Kredyty bankowe	22.1	3.421,2	3.903,0
Pożyczki	22.2	55,8	68,3
Obligacje	22.3	227,0	313,0
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	22.4	180,0	141,6
Razem		3.884,0	4.425,9
w tym:			
część długoterminowa		2.345,3	2.738,3
część krótkoterminowa		1.538,7	1.687,6

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Stan na początek okresu	4.425,9	5.557,2
Wpływy z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek	366,6	925,8
Emisja obligacji	128,2	296,1
Wydatki z tytułu spłaty kredytów i pożyczek	(1.122,3)	(1.236,2)
Wykup obligacji	(214,8)	(160,2)
Płatności zobowiązań z tytułu leasingu finansowego	(33,0)	(36,8)
Zapłacone odsetki i prowizje	(224,3)	(203,3)
Naliczone odsetki i prowizje	206,9	204,7
Koszty rozliczane w czasie	17,5	13,6
Różnice kursowe	313,4	(906,7)
Zmiana stanu kredytów w rachunku bieżącym	2,9	(13,8)
Zmiana stanu lokat zabezpieczonych na spłatę odsetek oraz rat kapitałowych	(58,7)	(15,8)
Pozostałe	75,7	1,3
Stan na koniec okresu	3.884,0	4.425,9

22.1 Kredyty bankowe

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Celowe kredyty inwestycyjne	3.078,4	3.426,9
Kredyty obrotowe	8,8	139,4
Kredyt na refinansowanie i finansowanie zapasów	752,8	696,8
Środki zgromadzone na lokatach bankowych zabezpieczających spłatę odsetek oraz rat kapitałowych ⁽¹⁾	(418,8)	(360,1)
Razem	3.421,2	3.903,0
w tym:		
część długoterminowa	2.158,1	2.633,6
część krótkoterminowa	1.263,1	1.269,4

⁽¹⁾ Grupa LOTOS S.A. zgodnie z MSR 32 kompensuje składnik aktywów finansowych (środki zabezpieczone na spłatę zobowiązań kredytowych) i zobowiązania finansowe z tytułu otrzymanych kredytów, gdyż posiada ważny tytuł prawny do dokonania kompensaty ujętych kwot oraz zamierza jednocześnie zrealizować składnik aktywów i wykonać zobowiązanie. Gromadzenie środków na spłatę zobowiązań kredytowych wynika wprost z ustaleń zawartych w dokumentacji kredytowej dotyczącej kredytów inwestycyjnych związanych z finansowaniem Programu 10+ oraz z kredytem na refinansowanie i finansowanie zapasów. Spółka jest zobowiązana do zabezpieczenia i utrzymywania środków na spłatę rat kapitałowych i odsetek przypadających do spłaty w okresie do 6 miesięcy. Prezentacja netto w sprawozdaniu z sytuacji finansowej służy odzwierciedleniu oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych z rozliczenia dwóch lub więcej instrumentów finansowych.

Zabezpieczenie spłaty kredytów stanowią:

- pełnomocnictwo do dysponowania rachunkami bankowymi, weksle in blanco i gwarancje bankowe,
- zastawy rejestrowe na rachunkach bankowych, zapasach, ruchomościach istniejących oraz przyszłych, a także na udziałach spółek zależnych,
- hipoteka,
- przewłaszczenie rzeczowych aktywów trwałych,
- cesje z umów ubezpieczeniowych, w tym ubezpieczenia zapasów,
- cesja z umów na przechowywanie zapasów oraz cesja praw do odszkodowania od Skarbu Państwa w przypadku obowiązku sprzedaży zapasów obowiązkowych poniżej ich ceny rynkowej,
- cesje z umów licencyjnych, projektowych oraz umów sprzedaży produktów,
- cesja praw z kontraktów sprzedaży ropy naftowej,
- cesja praw z umowy pożyczki warunkowej,
- oświadczenie o poddaniu się egzekucji.

Kredyty bankowe według waluty finansowania

	Waluta kredytu udzielonego Grupie		Razem
	USD	PLN	
31 grudnia 2018	3.200,2	221,0	3.421,2
31 grudnia 2017	3.627,9	275,1	3.903,0

Oprocentowanie kredytów jest oparte o:

- dla kredytów zaciągniętych w USD - LIBOR USD 1M, 3M lub 6M w zależności od wybranego w danym momencie okresu odsetkowego,
- dla kredytów zaciągniętych w PLN – WIBOR ON, 1M lub 3M.

Marże bankowe dotyczące zaciągniętych kredytów mieszczą się w przedziale 0,85 pp. – 3,1 pp.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku efektywna stopa procentowa kredytów uwzględniająca fakt finansowania w USD kształtuje się na średnim poziomie około 4,46 % (31 grudnia 2017: 3,50 %). Efektywna stopa procentowa dla kredytów w PLN z wyłączeniem kredytów konsorcjalnych Jednostki Dominującej kształtuje się na średnim poziomie około 3,54 % (31 grudnia 2017: 3,60 %).

Analiza wrażliwości kredytów na ryzyko związane ze zmianami kursów walut oraz stóp procentowych została przedstawiona odpowiednio w notach 27.3.1 oraz 27.4.1. Analiza kontraktowych terminów zapadalności kredytów została przedstawiona w nocie 27.5.

W ramach kredytów inwestycyjnych oraz kredytu na refinansowanie i finansowanie zapasów Jednostka Dominująca zobowiązana jest do utrzymywania określonego w umowach poziomu wskaźnika Tangible Consolidated Net Worth (TCNW). Dodatkowo Jednostka Dominująca w ramach umowy kredytowej na refinansowanie i finansowanie zapasów zobowiązana jest do utrzymywania wartości wskaźnika finansowego określonego jako Loan to Pledged Inventory Value Ratio na poziomie nie wyższym niż określony umową kredytową. Jednostka Dominująca na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku spełniała opisane powyżej wytyczne.

Wpływy i wydatki z tytułu kredytów bankowych

Wpływy z tytułu zaciągniętych w 2018 roku kredytów bankowych Grupy wynosiły 366,6 mln zł (w 2017 roku: 925,8 mln zł), natomiast wydatki z tytułu spłaty kredytów wynosiły 1.109,5 mln zł (w 2017 roku: 1.223,4 mln zł). Powyższe kwoty zostały zaprezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych z działalności finansowej odpowiednio w pozycjach: [Wpływy z tytułu zaciągniętych kredytów](#) oraz [Wydatki z tytułu spłaty kredytów](#).

Wpływy z tytułu zaciągniętych kredytów w 2018 roku dotyczyły:

- kredytów inwestycyjnych związanych z finansowaniem Projektu EFRA (233,4 mln zł),
- kredytów obrotowych spółki AB LOTOS Geonafta (133,2 mln zł).

Wydatki z tytułu spłaty kredytów w 2018 roku dotyczyły głównie:

- kredytów inwestycyjnych Jednostki Dominującej związanych z finansowaniem Projektu 10+ (632,5 mln zł),
- kredytów inwestycyjnych związanych z finansowaniem Projektu EFRA (78 mln zł),
- kredytów inwestycyjnych spółki LOTOS Paliwa Sp. z o.o. na refinansowanie i finansowanie zakupu stacji paliw (36,8 mln zł),
- kredytów spółki LOTOS Exploration and Production Norge AS (181,3 mln zł),
- kredytów spółki AB LOTOS Geonafta (163,7 mln zł),
- kredytu inwestycyjnego spółki SPV Baltic Sp. z o.o. na zakup wielozadaniowej platformy spółki (12,1 mln zł).

W 2018 oraz 2017 roku nie wystąpiły sytuacje braku spłaty kredytów.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku, w związku z niespełnieniem jednego z kowenantów, część długoterminowa zobowiązań z tytułu umowy kredytu zawartej przez spółkę SPV Baltic Sp. z o.o. z bankiem PKO BP w wysokości 51,1 mln zł została zaprezentowana w zobowiązaniach krótkoterminowych. Na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego za rok 2017 spółka SPV Baltic Sp. z o.o. dysponowała pismem o nieskorzystaniu przez bank PKO BP z prawa do traktowania naruszenia wskaźnika jako przypadku naruszenia umowy. Na dzień 31 grudnia 2018 roku wszystkie kowenanty związane z ww. umową były spełnione.

Ponadto na dzień 31 grudnia 2017 roku niespełniony został jeden z kowenantów związanych z umowami kredytowymi spółki AB LOTOS Geonafta w związku z tym długoterminowa część zobowiązań z tytułu tych kredytów w wysokości 8,5 mln zł zaprezentowana została w zobowiązaniach krótkoterminowych. Na dzień 31 grudnia 2017 roku zobowiązania te nie zostały postawione przez bank w stan wymagalności. Na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego za rok 2017 spółka AB LOTOS Geonafta dysponowała pismem o nieskorzystaniu przez bank z prawa do traktowania naruszenia wskaźnika jako przypadku naruszenia umowy.

Dodatkowe informacje na temat kredytów bankowych Grupy zostały zaprezentowane w Sprawozdaniu Zarządu z działalności Grupy LOTOS S.A. i jej grupy kapitałowej za rok 2018.

22.2 Pożyczki

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW)	4,6	5,2
Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.	51,2	63,1
Razem	55,8	68,3
w tym:		
część długoterminowa	42,2	4,4
część krótkoterminowa	13,6	63,9

Pożyczka udzielona przez Agencję Rozwoju Przemysłu S.A. przeznaczona była na sfinansowanie zakupu platformy wiertniczej, natomiast pozostałe pożyczki dotyczyły dofinansowania modernizacji lokomotyw oraz oczyszczalni cystem, a także modernizacji instalacji odpylania spalin w elektrociepłowni.

Zabezpieczenie spłaty pożyczek stanowią:

- zastaw rejestrowy na aktywach,
- zastaw rejestrowy i finansowy na udziałach,
- cesja praw z polis ubezpieczeniowych i umów sprzedaży
- przelew wierzytelności z rachunków bankowych,
- weksle in blanco oraz oświadczenie o poddaniu się egzekucji,
- poręczenia udzielone przez spółki Grupy.

Walutą pożyczek jest PLN. Oprocentowanie pożyczek oparte jest o 1M WIBOR lub stopę redyskonta weksli.

Na dzień 31 grudnia 2018 efektywna stopa procentowa pożyczek kształtowała się na średnim poziomie około 4,60% (31 grudnia 2017: 4,61%).

Analiza wrażliwości pożyczek na ryzyko związane ze zmianami stóp procentowych została przedstawiona w nocie 27.4.1.

Analiza kontraktowych terminów zapadalności pożyczek została przedstawiona w nocie 27.5.

Wpływy i wydatki z tytułu pożyczek

W 2018 i 2017 roku Grupa nie zaciągała pożyczek, natomiast wydatki z tytułu spłaty pożyczek wyniosły 12,8 mln zł (w 2017 roku: 12,8 mln zł). Powyższe kwoty zostały zaprezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych z działalności finansowej odpowiednio w pozycjach: [Wpływy z tytułu zaciągniętych pożyczek](#) oraz [Wydatki z tytułu spłaty pożyczek](#).

Na dzień 31 grudnia 2017 roku, w związku z niespełnieniem jednego z kowenantów, część długoterminowa zobowiązań z tytułu pożyczki zawartej przez spółkę SPV Baltic Sp. z o.o. z Agencją Rozwoju Przemysłu w wysokości 51,1 mln zł została zaprezentowana w zobowiązaniach krótkoterminowych. Na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego za rok 2017 spółka SPV Baltic Sp. z o.o. dysponowała pismem o nieskorzystaniu przez Agencję z prawa do traktowania naruszenia wskaźnika jako przypadku naruszenia umowy. Na dzień 31 grudnia 2018 roku wszystkie kowenanty związane z ww. umową były spełnione.

22.3 Obligacje

W roku 2016 spółka celowa B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Baltic S.K.A. (segment wydobywczy) zawarła z Bankiem Gospodarstwa Krajowego oraz Polskim Funduszem Rozwoju S.A. (Fundusz Inwestycji Infrastrukturalnych – Dłużny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych) umowy dotyczące finansowania zagospodarowania złoża ropy naftowej B8 na Morzu Bałtyckim, w tym umowy dotyczące programu emisji obligacji senioralnych oraz programu emisji obligacji podporządkowanych.

Zabezpieczenie powyższych umów stanowią:

- zastawy na akcjach i udziałach,
- zastaw na rachunkach bankowych,
- zastaw na wierzytelnościach,
- zastaw na aktywach.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku w związku z naruszeniem warunków emisji istniały podstawy do skorzystania z opcji wcześniejszego wykupu obligacji przez PFR i BGK. Podmioty finansujące nie skorzystały z tej opcji. W dniu 25 lipca 2018 roku spółka B8 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Baltic S.K.A. zawarła z Bankiem Gospodarstwa Krajowego aneks do umowy programu emisji obligacji senioralnych oraz aneksu do warunków emisji obligacji, wyemitowanych przez spółkę i objętych przez BGK. W dniu 27 lipca 2018 roku spółka B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Baltic S.K.A. wyemitowała obligacje o łącznej wartości nominalnej wynoszącej 30 mln USD. Środki pozyskane z emisji zostały przeznaczone na wykup wszystkich obligacji objętych przez Polski Fundusz Rozwoju S.A. Na dzień 31 grudnia 2018 roku spółka, zgodnie z zawartą umową, posiada prawo wyemitowania dodatkowych obligacji na kwotę 27,9 mln USD. Terminy wykupu wszystkich wyemitowanych obligacji zostały określone na okresy w przedziale od 30 września 2020 roku do 30 czerwca 2022 roku. W odniesieniu do obecnie wyemitowanych i niewykupionych obligacji spółki B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Baltic S.K.A. na dzień 31 grudnia 2018 roku miało miejsce naruszenie jednego ze zmienionych aneksem wskaźników finansowych, w związku z tym długoterminowa część zobowiązań z tytułu powyższej umowy w wysokości 227,0 mln zł została zaprezentowana w zobowiązaniach krótkoterminowych. Na dzień 31 grudnia 2018 roku zobowiązania te nie zostały postawione przez BGK w stan wymagalności.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość zobowiązania z tytułu wyemitowanych przez spółkę B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Baltic S.K.A. obligacji, bez uwzględnienia wydatków związanych z emisją wynosiła 227,0 mln zł (31 grudnia 2017: 201,3 mln zł).

W 2013 roku spółka LOTOS Petrobaltic S.A. (segment wydobywczy) dokonała emisji obligacji średnioterminowych na podstawie umowy zawartej z Bankiem Pekao S.A. w dniu 29 października 2013 roku. W roku 2018 spółka LOTOS Petrobaltic S.A. dokonała całkowitego wykupu wyemitowanych obligacji. Na dzień 31 grudnia 2017 roku wartość zobowiązania z tytułu wyemitowanych przez spółkę LOTOS Petrobaltic S.A. obligacji, bez uwzględnienia wydatków związanych z emisją wynosiły 111,7 mln zł.

Zabezpieczenie programu obligacji stanowiły:

- umowa cesji,
- pełnomocnictwo do rachunków bankowych,
- weksel własny in blanco,
- oświadczenie o dobrowolnym poddaniu się egzekucji,
- hipoteka,
- przelew wierzytelności z umów ubezpieczenia majątkowego oraz umów na świadczenie usług platformy wiertniczej.

Wpływy i wydatki z tytułu obligacji

W 2018 roku wpływy z tytułu emisji obligacji przez Grupę wyniosły 128,2 mln zł (2017: 296,1 mln zł) i dotyczyły spółki celowej B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Baltic S.K.A. Wydatki z tytułu wykupu obligacji w tym samym okresie wyniosły 214,8 mln zł (2017: 160,2 mln zł) i dotyczyły spółek: LOTOS Petrobaltic S.A. (113,8 mln zł) oraz spółki celowej B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Baltic S.K.A. (101,0 mln zł). Powyższe kwoty zostały zaprezentowane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych z działalności finansowej odpowiednio w pozycjach: [Emisja obligacji](#) oraz [Wykup obligacji](#).

Analiza wrażliwości obligacji na ryzyko związane ze zmianami kursów walut oraz stóp procentowych została przedstawiona odpowiednio w notach 27.3.1 oraz 27.4.1, natomiast analiza kontraktowych terminów zapadalności w nocie 27.5

22.4 Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego

	Minimalne opłaty leasingowe		Wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych	
	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Nie dłużej niż jeden rok	56,6	57,4	35,0	41,3
Od 1 roku do 5 lat	161,3	121,6	106,3	100,3
Powyżej 5 lat	43,1	-	38,7	-
Razem	261,0	179,0	180,0	141,6
Minus koszty finansowe	(81,1)	(37,4)	-	-
Wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych	179,9	141,6	180,0	141,6
w tym:				
część długoterminowa			145,0	100,3
część krótkoterminowa			35,0	41,3

Na podstawie umów leasingu finansowego Grupa użytkuje głównie aktywa związane z taborem kolejowym.

Analiza wrażliwości zobowiązań z tytułu leasingu finansowego na ryzyko związane ze zmianami kursów walut oraz stóp procentowych została przedstawiona odpowiednio w notach 27.3.1 oraz 27.4.1, natomiast analiza wymagalności w nocie 27.5.

22.4.1 Nieujęte zobowiązania wynikające z zawartych umów leasingu operacyjnego

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku przyszłe minimalne opłaty z tytułu umów nieodwołalnego leasingu operacyjnego przedstawiały się następująco:

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Nie dłużej niż jeden rok	177,5	156,0
Od 1 roku do 5 lat	225,3	318,2
Powyżej 5 lat	969,2	918,9
Razem	1.372,0	1.393,1*

* W toku prac nad wdrożeniem MSSF 16 i wnikliwą analizą umów, zidentyfikowano umowy, których wcześniej nie rozpoznano jako opłaty z tytułu leasingu operacyjnego. Grupa przekształciła dane prezentacyjne za rok 2017. Opłaty z tytułu leasingu operacyjnego ujmują się jako koszty metodą liniową przez okres trwania leasingu, w związku z tym zmiana nie miała wpływu na pozycje sprawozdawcze w okresie porównawczym.

23. Pochodne instrumenty finansowe

	Nota	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Długoterminowe aktywa finansowe:		9,1	2,7
Swap towarowy (surowce i produkty naftowe)		2,1	0,7
Swap procentowy (IRS)		7,0	2,0
Krótkoterminowe aktywa finansowe:		15,3	161,8
Swap towarowy (surowce i produkty naftowe)		11,7	34,0
Forwardy i spoty walutowe		-	13,1
Swap procentowy (IRS)		0,8	7,3
Swap walutowy		2,8	107,4
Aktywa finansowe	26.1	24,4	164,5
Długoterminowe zobowiązania finansowe:		6,9	6,7
Swap towarowy (surowce i produkty naftowe)		6,6	0,1
Swap procentowy (IRS)		0,3	6,6
Krótkoterminowe zobowiązania finansowe:		47,4	72,7
Swap towarowy (surowce i produkty naftowe)		15,0	3,7
Forwardy i spoty walutowe		21,8	9,5
Swap procentowy (IRS)		6,8	21,2
Swap walutowy		3,8	38,3
Zobowiązania finansowe	26.1	54,3	79,4